

شاخص قیمت تولیدکننده بخش صنعت که مرکز آمار ایران از سال ۱۳۷۶ مبادرت به تهیه آن نموده است. کاربردهای گوناگونی از جمله برآورد حسابهای ملی کشور به قیمت ثابت و ارزیابی برنامه‌های توسعه اقتصادی دارد. در حقیقت شاخص قیمت تولیدکننده بخش صنعت، روند تغییرات قیمت محصولات تولید شده در داخل کشور را از دیدگاه تولیدکنندگان نشان می‌دهد.

فصل اول – مشخصات اصلی طرح، تعاریف و مفاهیم

اهداف طرح:

هدف کلی:

هدف از اجرای این طرح، گردآوری اطلاعات آماری در بخش صنعت برای تهیه شاخص قیمت تولیدکننده محصولات صنعتی در سطح کل کشور می‌باشد.

اهداف تفصیلی:

- ۱- محاسبه شاخص کل محصولات صنعتی به صورت ماهانه و سالانه در سطح کل کشور
- ۲- محاسبه شاخص قیمت برای گروههای اصلی محصولات صنعتی به صورت ماهانه و سالانه در سطح کل کشور
- ۳- تهیه سری زمانی مربوط به اعداد شاخص کل و شاخص گروههای اصلی طبقه بندی ISIC
- ۴- تهیه سری زمانی مربوط به درصد تغییرات شاخص کل و شاخص گروههای اصلی طبقه بندی ISIC

نوع آمارگیری:

نوع آمارگیری در این طرح برای تمامی رده‌ها به صورت نمونه‌گیری است. بنابراین تعداد نمونه‌ها، توزیع استانی نمونه‌ها و فهرست نمونه‌های هر استان براساس طرح نمونه‌گیری توسط دفتر تهیه طرح‌های نمونه‌گیری در مرکز آمار ایران تهیه شده و در اختیار دفتر شاخص قیمت‌ها قرار گرفته است.

فهرست بنگاه‌های نمونه برای فعالیتهای مختلف مورد نظر در این طرح توسط مرکز آمار ایران تهیه و به استان‌ها ارسال می‌شود. برای تهیه فهرست بنگاه‌های نمونه (در مرکز آمار ایران) از چارچوب مربوط به تولیدکنندگان صنعتی بر مبنای تقسیم‌بندی بر اساس کارگاههای بالای ده نفر کارکن و کمتر از ده نفر کارکن استفاده شده است.

جامعه هدف:

جامعه هدف در این طرح، کلیه اقلام محصولات صنعتی تولید شده در داخل کشور می‌باشد.

پوشش جغرافیایی:

پوشش جغرافیایی شاخص بطور معمول باید چنان جامع تعریف شود که در سطوح مختلف جغرافیایی مانند منطقه، استان و کشور کاربرد داشته باشد. با توجه به اینکه اکثر کارگاههای صنعتی در مناطق خاصی از کشور متمرکز می‌باشند و برخی از محصولات به دلایلی از قبیل نزدیکی به منبع عرضه مواد اولیه و یا وجود تسهیلات حمل و نقل فقط در یک منطقه تولید می‌شوند، لذا شاخص قیمت تولید کننده بخش صنعت در سطح کل کشور محاسبه می‌شود.

کاربردهای طرح:

مهمترین کاربردهای طرح حاضر را می‌توان به این ترتیب بر شمرد:

- ۱- بررسی چگونگی نوسانات قیمت محصولات صنعتی
- ۲- تهیه آمارهای لازم برای محاسبه حساب‌های ملی به قیمت ثابت
- ۳- بررسی چگونگی تغییرات قیمت در بخش صنعت در مقایسه با سایر بخش‌های اقتصادی و برنامه‌ریزی براساس اطلاعات حاصل از این شاخص‌ها

کاربران طرح:

یکی از کاربردهای مهم این شاخص، استفاده از آن در تهیه حساب‌های ملی کشور است. از کاربران نتایج این طرح می‌توان معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، وزارت صنایع و معادن، وزارت امور اقتصادی و دارائی و وزارت بازرگانی را نام برد. پژوهشگران و تحلیلگران اقتصادی، تولیدکنندگان صنعتی و سیاست‌گذاران اقتصادی را می‌توان به عنوان دیگر کاربران نتایج این طرح برشمرد.

تعاریف و مفاهیم:

در این بخش تعاریف و مفاهیم مربوط به طرح قیمت‌گیری از محصولات صنعتی ارائه شده است. لازم است کلیه نکات آن قبل از قیمت‌گیری به دقت مورد مطالعه قرار گرفته و در هر مرحله کار آمارگیری مورد توجه قرار گیرد.

۱ - محصولات صنعتی: منظور از محصولات صنعتی در این طرح، محصول ساخته شده نهائی (محصول نیم‌ساخته مدنظر نیست) در کارگاه است که به منظور عرضه و فروش تولید می‌شود.

۲ - قیمت محصول: مقدار پول دریافت شده توسط فروشنده (تولیدکننده) در ازای تحویل محصول صنعتی در محل تولید به خریدار را قیمت کالا می‌گویند.

۳ - شاخص قیمت تولیدکننده بخش صنعت: شاخص قیمت تولیدکننده بخش صنعت، تغییرات قیمت محصولات

صنعتی تولید شده را نسبت به یک زمان معین که سال پایه نامیده می‌شود نشان می‌دهد.

۴ - ویژگی‌های قیمت: در شاخص قیمت تولیدکننده بخش صنعت، قیمت‌های اخذ شده باید دارای ویژگی‌های زیر

باشند:

- قیمت عملی فروش مورد نظر است نه قیمت اسمی فروش. قیمت عملی فروش، عبارت است از مبلغ مبادله کالا در بازار آزاد که مبتنی بر عرضه و تقاضا می‌باشد. قیمت اسمی فروش قیمتی است که توسط سازمانهای دولتی برای یک واحد کالا تعیین می‌شود.

- کالای مورد قیمت‌گیری باید از نوع کالاهای نو و سالم باشند. بنابراین قیمت کالای آسیب دیده، خارج از رده و حراجی مورد نظر نیست.

- قیمت نقدی کالا مورد نظر است و از اخذ قیمت نسبی یا اعتباری باید اجتناب شود. البته در مورد برخی از کالاهای نظیر فرش، تلویزیون، یخچال و نظایر آنها در صورتی که مبادله نقدی صورت نگیرد قیمت اقساطی آنها بلامانع است به شرط آنکه افزایش نرخ سود اقساطی کسر گردد.

۵ - علل تغییر کیفیت کالا: یک محصول ممکن است به دلیل تغییر در نحوه بسته بندی، تغییر در کیفیت مواد اولیه،

تغییر در ضمانت (گارانتی) و... با تغییر کیفیت همراه باشد. هدف از تهیه شاخص قیمت، محاسبه تغییرات خالص قیمت است. بنابراین تغییر قیمت کالا در نتیجه تغییر کیفیت کالا نبایستی در محاسبه شاخص حضور داشته باشد.

روش جمع آوری اطلاعات:

اطلاعات مورد نظر این طرح یعنی قیمت محصولات صنعتی، از طریق مراجعه به کارگاه های نمونه و مصاحبه مستقیم با پاسخگوی مطلع جمع آوری می‌شود.

زمان مرجع:

از آنجا که این طرح به صورت ماهانه انجام می‌گیرد، زمان مرجع طرح، ماهی است که آمارگیری در انتهای آن ماه انجام می‌شود. یعنی در پایان هر ماه قیمت محصول نهائی فروخته شده در آن ماه از پاسخگو پرسیده می‌شود.

زمان آمارگیری:

زمان آمارگیری برای این طرح از بیستم تا انتهای هر ماه می‌باشد.